

PAPER DETAILS

TITLE: İLKÖĞRETİM BİLİSİM TEKNOLOJİLERİ ÖĞRETMENLERİNİN MESLEGE YÖNELİK
SORUNLARI, BU SORUNLARIN NEDENLERİ VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

AUTHORS: Gülđen Mediha YESİLTEPE,Mehmet ERDOĞAN

PAGES: 495-530

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/76896>

GEFAD / GUJGEF 33(3): 495-530 (2013)

İlköğretim Bilişim Teknolojileri Öğretmenlerinin Mesleğe Yönelik Sorunları, Bu Sorunların Nedenleri ve Çözüm Önerileri

The Problems of Information Technology Teachers in Primary Schools, Reasons and Solutions of These Problems

Güliden Mediha YEŞİLTEPE¹, Mehmet ERDOĞAN²

¹İstiklal Orta Okulu, Bilişim Teknolojisi Öğretmeni, Antalya.
e-posta: guldenyesiltepe@yahoo.com

²Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı. e-posta: mmerdogan@gmail.com

ÖZ

Bu araştırmanın amacı bilişim teknolojileri öğretmenlerinin bilişim teknolojileri dersi kapsamında karşılaştıkları kişisel-mesleki, öğretim, teknik, okul kültürü ve yönetim alanları ile ilgili sorunlarını, bu sorunların nedenlerini ve çözümlerine ilişkin görüşlerini ortaya koymaktır. Nitel araştırma deseni kullanılarak gerçekleştirilen bu araştırmaya 15 ilköğretim bilişim teknolojileri öğretmeni katılmıştır. Araştırmacılar tarafından geliştirilen, dört boyut ve toplam 24 sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Araştırmaya katılanlar öğretmenler, karşılaştıkları sorunların temel nedenlerini dersin programdaki yeri ve yapısı, sınıf ortamı ve donanım eksikliği, sınıf mevcutları, bilişim teknolojileri öğretmenliği görev tanımının net olmaması ile okul yönetimi, diğer öğretmenler, öğrenciler ve veliler tarafından yanlış algılanmaları olarak belirtmişlerdir.

Anahtar Sözcükler: Bilişim teknolojileri, Öğretmen, Sorunlar, Nedenler, Çözümler.

ABSTRACT

The purpose of the study is to reveal information technologies teachers' problems with the areas of personal-professional, teaching, technical, school management and culture, and also the reasons of their problems and their solutions to deal with these problem. This qualitative study was carried out with 15 primary school information technologies teachers. The semi structured interview schedule developed by the researcher was used for data collection. Data collected by audio recording were subjected to content analysis. The basic reasons of problems are place and structure of the lesson in the curriculum, classroom environment, lack of hardware, number of students in the classroom, lack of a clear job definition, and misperceptions by the school management, other teachers, students and parents.

Key Words: Information technologies, Teachers, Problems, Reasons, Solutions.

GİRİŞ

Bilim ve teknolojiadaki gelişmelerin hızla artarak yeni bir çağ başlattığı yirminci yüzyılda toplumlar, çağın gerisinde kalmamak için büyük bir değişim sürecine girmişlerdir. Bilim ve teknolojiadaki ilerlemeler toplumların yapısını, bireylerin yaşam biçimini ve eğitim sistemlerini etkileyen en önemli etkenlerdendir. Bir arayış ve yarış içerisinde bulunan toplumların bilgi toplumu olabilmesi için, bilim ve teknoloji çağının en güçlü aracı olan bilgi teknolojisini kullanabilmeleri gerekmektedir (Akkoyunlu, 1998).

1980’li yıllarda dünyadaki birçok ülkede yaygın bir şekilde kullanılan bilgisayar teknolojisinin birçok alana (toplum, ekonomi, eğitim vb) olan etkisi Türkiye’de de kendini göstermeye başlamıştır. Bilgisayarları kullanarak sınavlarla ilgili planlama, uygulama ve değerlendirmeleri yapmak amacıyla MEB tarafından 1982 yılında “Bilgi İşlem Daire Başkanlığı” kurulmuştur. Teknolojinin hızla gelişmesi ve bilgisayarın eğitimin bir parçası haline gelerek günlük hayata girmesi ile birlikte, 1992 yılında Bilgi İşlem Daire Başkanlığı “Bilgisayar Hizmetleri ve Eğitim Genel Müdürlüğü” ne dönüştürülmüştür. 1998 yılına gelindiğinde farklı kollardan gelişerek büyüyen bu kurumun ismi değiştirilmiş ve “Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü” haline getirilmiştir (Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü, 2005). 2011 yılında ise çıkarılan bir kararname ile kurumun adı ”Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü” olmuştur.

Günümüz bilgi toplumunun bir uzantısı olan bilişim teknolojileri (BT); teknolojinin etkili, olumlu ve istenen şekilde kullanılabilmesi için bireylerin yeni beceriler kazanması gerekliliğini ortaya koymuştur. Artık, bilgiyi üretebilecek ve kullanabilecek bireylere ihtiyaç duyulmaktadır. Bu da kişilerin sürekli gelişen teknolojilere daha iyi adapte olmalarını ve yenilenen bilgi anlayışına uyum sağlamalarını gerektirmektedir (Çalık & Çınar, 2009). Bu ihtiyaç ve gerekliliklerden doğan nitelikli bireylerin yetiştirilmesinde şüphesiz en büyük görev öğretmenlere düşmektedir.

MEB'in 1984 yılından itibaren yürütmeye başladığı "Yeni Enformasyon ve İletişim Teknolojisi" projesi ile her okuldan iki öğretmene 5 hafta süre ile hizmet içi eğitim verilmiştir. 1985-1986 öğretim yılında ise öğretmenlerin hizmet içi eğitimi bütün okullara yaygınlaştırılmış; 2 saat teorik 1 saat uygulamalı olmak üzere 3 saatlik bilgisayar dersi her okulun ders programına eklenmiştir (Uşun, 2004). 1998 yılında öğretmenlere bilgisayar okur-yazarlığı becerilerinin kazandırılması amacıyla eğitim fakültelerinin öğretmen yetiştirme programları yeniden yapılandırılmış; bilgisayar, öğretim teknolojileri gibi dersler öğretim programlarına eklenmiştir. Eğitim fakültelerinin yeniden yapılandırılması çerçevesinde ilk kez 1998 yılında ilköğretim okullarına BT öğretmeni yetiştirmek amacıyla Yüksek Öğrenim Kurumu (YÖK) tarafından Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi (BÖTE) bölümleri açılmıştır (YÖK, 1998). 2006 yılında İlköğretim Seçmeli BT (1-8. Sınıflar) dersi öğretim programı oluşturulmuş ve 2006-2007 eğitim-öğretim yılından itibaren okullarda uygulanmaya başlanmıştır. Ayrıca Seçmeli BT dersinin 4. ve 5. sınıflarda 2 saat, diğer sınıflarda ise 1 saat okutulacağı belirtilmiştir. Okullarda bütünlüğün sağlanması amacıyla öğretmen kılavuz kitapları ve öğrenci çalışma kitapları hazırlanmıştır (MEB, 2006). Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın 2010 yılında aldığı bir karar ile ilköğretim okulu haftalık ders çizelgesi yeniden düzenlenmiş ve İlköğretim Seçmeli BT dersinin 6, 7 ve 8. sınıflarda bir saat okutulmasına karar verilmiştir (MEB, 2010). Ayrıca MEB İlköğretim Kurumları Yönetmeliği'nde yer alan "Seçmeli dersler ile rehber/sosyal etkinlikler puanla değerlendirilmez" ifadesinden dolayı BT dersinin notla değerlendirilmeyeceği ifade edilmiştir (MEB, 2003).

Bilişim Teknolojileri Alanı İle İlgili Yapılmış Araştırmalar

BT öğretmenleri mesleklerinde çok yeni olmalarına rağmen, gerek meslek hayatlarında gerekse çalıştıkları kurumlarda bazı sorunlar yaşamaktadır. Alanyazın taraması incelendiğinde BT öğretmenlerinin mesleğe başladıkları andan itibaren yaşadıkları sorunları belirlemeye yönelik yapılan araştırmalarda bir artış olduğu görülmektedir. Bu araştırmalarla elde edilen sonuçlar incelendiğinde, BT öğretmenlerinin meslek hayatlarında karşılaştıkları sorunlar dört tema altında gruplandırılabilir; "yönetim

alanına yönelik sorunlar”, “öğretim alanına yönelik sorunlar”, “teknik alana yönelik sorunlar” ve “kişisel alana yönelik sorunlar” (Kıyıcı & Kabakçı, 2006; Okay, 2007; Özoğul, 2006; Topuz, 2010).

Topuz (2010), BT öğretmenlerinin sorunlarını belirlemeye yönelik yaptığı çalışmada, BT öğretmenlerinin okul yönetimi ve diğer öğretmenler tarafından teknik servis, teknik eleman ya da tamirci olarak algılandığı sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca BT dersinin notla değerlendirilmemesi, öğrencilerle birlikte velilerin de bu dersi önemsiz bir ders olarak algılamasına neden olmaktadır.

Karal, Reisoğlu ve Günaydın'ın (2010) İlköğretim BT dersi öğretim programını değerlendirdikleri çalışmada, öğretmenlerin birçoğunun sınıflar için uygun basamak seçiminde ve üniteleri yetiştirmekte zorluk yaşadığını bununla birlikte kalabalık sınıflar ve teknolojik yetersizliklerden dolayı bazı okullarda etkinliklerin uygulanmasında sorunlar çıktığını belirtmişlerdir. Benzer olarak Er (2007) ilköğretim BT öğretim programına ilişkin öğretmenlerin görüş ve önerilerini tespit etmeyi amaçladığı çalışmada programın içeriğinin bilimsel gelişme ve değişmelere, öğrencilerin ilgi, ihtiyaç ve hazır bulunuşluklarına uygun olmadığı, ders için ayrılan 1 saatin dersin planlanması, uygulanması ve değerlendirilmesi aşamasında öğretmenleri zor durumda bıraktığı tespit edilmiştir. Ek olarak BT sınıflarının tamamına yakınının bilgisayar sayısı, donanım ve yazılım bakımın yetersiz olduğu sonucuna da ulaşmıştır. Erdoğan ve arkadaşları (2010) yaptıkları çalışmada BT dersine farklı bir açıdan yaklaşarak BT dersi öğretmenlerinin karşılaştıkları sınıf yönetimi ve sınıf içi disiplin problemlerini belirlemiş, bu problemlerin nedenlerini ve çözüm önerilerini ortaya koymuşlardır. Dersin sene sonu karnesinde notunun olmaması ve bu bağlamda derse yönelik olumsuz algılar, laboratuvar ve altyapı eksiklikleri gibi durumlar, bu ders kapsamında sınıf içi disiplin problemlerinin oluşmasına neden olmaktadır.

Araştırmanın Önemi

Günümüzde BÖTE bölümü mezunu BT öğretmenleri daha mesleklerinin ilk çalışma yıllarından itibaren atandıkları okulda ders saatlerini dolduramadıkları için BT dışında farklı derslere girmek zorunda kalmakta, görev tanımı net olmadığı için yöneticilerin, diğer öğretmenlerin yardımcısı olarak görülmekte ve her türlü teknik işlerin yapımından sorumlu tutulmaktadır (Kıyıcı & Kabakçı, 2006). Ayrıca dersin notla değerlendirilmemesi sınıf içi disiplin problemlerine neden olmaktadır (Er, 2007; Erdoğan ve ark., 2010). Bu çalışma, BT Öğretmenlerinin mesleğe yönelik sorunlarını belirleyip bu sorunların nedenlerini ve çözüm önerilerini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu kapsamda, çalışmanın sonuçlarının, bu konudaki önemli bir eksikliği kapatacağı, yaşanan sorunların nedenlerini derinlemesine analiz edeceği ve bu sorunlara objektif çözümler getirebileceği düşünülmektedir. Bu bağlamda çalışma sonucunda elde edilen verilerin BT öğretmenlerine, okul yöneticilerine, bu konuda çalışmak isteyen araştırmacılara ve program geliştirme uzmanlarına yol gösterici nitelikte olacağına inanılmaktadır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, ilköğretim okullarında görev yapmakta olan BT öğretmenlerinin BT dersi kapsamında karşılaştıkları kişisel-mesleki alan, öğretim alanı, teknik alan, okul kültürü ve yönetim alanı ile ilgili sorunları, bu sorunların nedenleri ve bu çözüm önerilerine ilişkin görüşlerini ortaya koymaktır. Bu araştırmanın üç alt sorusu şu şekilde ifade edilmiştir:

1. İlköğretim BT Öğretmenlerinin, kişisel-mesleki alan, öğretim alanı, teknik alan, okul kültürü ve yönetim alanlarında karşılaştıkları sorunlar nelerdir?
2. İlköğretim BT Öğretmenlerinin, kişisel-mesleki alan, öğretim alanı, teknik alan, okul kültürü ve yönetim alanında karşılaştıkları sorunların nedenleri nelerdir?

3. İlköğretim BT Öğretmenlerinin, kişisel-mesleki alan, öğretim alanı, teknik alan, okul kültürü ve yönetim alanında karşılaştıkları sorunların çözümüne yönelik ortaya koydukları çözüm önerileri nelerdir?

YÖNTEM

İlköğretim okullarında görev yapmakta olan BT öğretmenlerinin mesleğe yönelik sorunlarını belirleyip bu sorunların nedenlerini ve çözüm önerilerini derinlemesine sunmayı amaçlayan bu çalışma nitel araştırma yöntemi kullanılarak tasarlanmıştır. Bu yöntem incelenmek istenen sosyal olguları bağlı bulundukları çevre içerisinde bir konu, olay, olgu ve yaşantıyı araştırmayı ve bunlarla ilgili derinlemesine bir anlayış sunmayı ön plana alan bir yaklaşımdır (Yıldırım & Şimşek, 2008).

Araştırma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Antalya'nın merkez ilçelerinden Muratpaşa, Konyaaltı ve Kepez ilçelerindeki ilköğretim okullarında görev yapmakta olan 15 BT Dersi öğretmeni oluşturmaktadır. Okulların seçiminde maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntem ile göreceli olarak küçük bir örneklem oluşturarak çalışılan probleme taraf olabilecek bireylerin çeşitliliği maksimum derecede yansıtılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi ile verilen yanıtları etkileyebileceği düşünülen değişkenler belirlenmiştir. Bu değişkenler şöyledir; cinsiyet, okulun bulunduğu çevre, mesleki deneyim ve mezun olunan fakülte türü. Araştırmaya katılan BT Öğretmenlerine ait kişisel bilgiler Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Kişisel Bilgileri

Kişisel Bilgi	f
<i>Cinsiyet</i>	
Kadın	7
Erkek	8
<i>Mesleki Deneyim</i>	
1-5 yıl	6
6-10 yıl	8
11-15 yıl	1
<i>Mezun Olunan Fakülte</i>	
Teknik Eğitim	2
Eğitim	13
<i>Okulun Bulunduğu İlçe</i>	
Muratpaşa	5
Konyaaltı	5
Kepez	5

Araştırmaya katılan öğretmenlerden 7'si kadın, 8'i erkektir. Öğretmenlerin mesleki deneyimleri çeşitlilik göstermektedir. Öğretmenlerin 6'sının mesleki deneyiminin 1 ile 5 yıl arasında, 8'inin mesleki deneyiminin 6 ile 10 yıl arasında ve 1'inin mesleki deneyiminin 11 ile 15 yıl arasında olduğu görülmektedir. Diğer taraftan öğretmenlerin 2'sinin teknik eğitim fakültesi, 13'ünün ise eğitim fakültesi mezunu olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin 5'i Muratpaşa ilçesinde, 5'i Konyaaltı ilçesinde ve diğer 5'i Kepez ilçesinde görev yapmaktadır.

Veri Toplama Aracı

Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen iki bölüm ve toplam 24 sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formunda yer alan sorular hazırlanmadan önce, BT öğretmenlerinin sorunlarını ortaya koymayı amaçlayan benzer araştırmalar incelenmiş ve bu bilgiler ışığında BT öğretmenlerinin

yaşadıkları sorunlara yönelik var olan boyutlar belirlenmiştir. Bu alt boyutlar; kişisel-mesleki alan, öğretim alanı, teknik alan, okul kültürü ve yönetim alanıdır. Daha sonra, program geliştirme ve bilgisayar öğretim teknolojileri alanlarında uzman iki öğretim üyesi ile informal görüşme gerçekleştirilmiş ve ortaya çıkan bu boyutlar ile ilgili tartışılmıştır. Ardından, öğretmenlerin bu alt boyutlara ilişkin sorunlarını, bu sorunların nedenlerini ve çözümlerini ortaya koymak üzere daha önceden yapılan araştırmalardan ve bu araştırmalarda kullanılan veri toplama araçlarındaki maddelerden yararlanılmıştır. Bu aşamada görüşme esnasında yönlendirmeye, yanlış anlamaya ve kısa cevaplara neden olabilecek genel sorular yerine odaklı ve açık uçlu sorular hazırlanmıştır. Geliştirilen bu sorular, üç BT öğretmeni ve iki öğretim üyesi tarafından anlaşılabilirliği ve kapsam geçerliği açısından incelenmiş ve gerekli düzeltmeler sonucunda öğretmen görüşme formuna son hali verilmiştir.

Bu şekilde geliştirilen veri toplama aracının ilk bölümünde BT öğretmenleri ile ilgili kişisel bilgileri belirlemeye yönelik sorular yer almaktadır. Bu sorular BT öğretmenlerinin cinsiyetlerini, mezun oldukları fakülte ve bölümleri, kaç yıldır BT öğretmeni olarak çalıştıklarını ve alanlarında yüksek lisans/doktora eğitimi alıp almadıklarını belirlemeye yöneliktir.

İkinci bölüm ise, kişisel-mesleki alan, öğretim alanı, teknik alan ile okul kültürü ve yönetim olmak üzere dört boyuttan oluşmaktadır. *Kişisel-mesleki alan* boyutunda yer alan sorular; BT öğretmenlerinin üniversitede almış oldukları öğretmenlik eğitimlerinin meslek hayatlarına olan katkısını, mesleki ve kişisel gelişimleri için yaptıkları ve katıldıkları etkinlikleri, ders yükleri ve mesleklerinden beklentileri ile bu alanda karşılaştıkları sorunları, bu sorunların nedenleri ve çözüm önerilerinin neler olabileceğini belirlemeye yöneliktir. *Öğretim alanı* boyutunda yer alan sorular, BT öğretmenlerinin BT dersi öğretim programına, ders kitaplarına ve öğrenme-öğretme sürecine yönelik yaşadığı sorunlar, bu sorunların nedenleri ve çözüm önerilerinin neler olabileceğini belirlemeye yöneliktir. *Teknik alan* boyutunda yer alan sorular, BT sınıflarının teknik olanaklarını, donanımı, sınıf tasarımı ve alt yapısına yönelik yaşanan sorunlar, bu sorunların nedenleri ve çözüm önerilerinin neler olabileceğini belirlemeye

yöneliktir. *Okul kültürü ve yönetim* boyutunda yer alan sorular, BT öğretmenlerinin okul içerisindeki konumlarını ve görev tanımları ile okul yönetimi, diğer öğretmenler, öğrenciler ve velilerin kendilerine olan bakış açısını belirlemeye yönelik hazırlanmıştır. Ayrıca bu alanda yaşanan sorunların nedenlerinin ve bu sorunların çözülmesine yönelik önerilerin neler olabileceği de belirlenmeye çalışılmıştır.

Veri Toplama Süreci

Görüşmeler, 2011-2012 eğitim-öğretim yılı güz döneminde hazırlanan öğretmen görüşme formu kullanılarak yüz yüze olarak gerçekleştirilmiş. Uygulama için gerekli izinler alındıktan sonra, öğretmenlerle telefon aracılığıyla uygun oldukları bir zamana randevu alınmıştır. Görüşmeler esnasında görüşme formunda yer alan sorular sorulmuş, sorunun tam olarak anlaşılmadığı veya ek bilgi verilmesi gereken durumlarda sondaj sorular yardımıyla katılımcılardan derinlemesine bilgiler elde edilmiştir. Araştırmanın yansızlığı açısından katılımcılara hiçbir şekilde müdahale edilmemiş ve etkin bir dinleme süreci geçirilmiştir. Bu süreçte görüşmeler, katılımcıların onayı ile ses kayıt cihazı kullanılarak kayıt altına alınmıştır.

Veri Analizi

Araştırma sürecinde BT öğretmenleriyle yapılan görüşmeler ile elde edilen veriler, ses kayıt cihazıyla kaydedilmiştir. Bu şekilde kaydedilen görüşmeler kelime kelime çözümlenerek yazıya aktarılmıştır. Ardından, görüşme setinden rastgele/seçkisiz yöntemle seçilen bir görüşme kaydı nitel kodlama konusunda bilgisi olana diğer bir araştırmacı tarafından bağımsız olarak kodlanmıştır. Kodlayıcılar arası tutarlılık hesaplanırken [Görüş Birliği / Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı] formülü kullanılmıştır. Ortaya çıkan kodlar karşılaştırılmış ve kodlayıcılar arasındaki tutarlılık .79 olarak bulunmuştur.

Güvenirlik çalışmasının ardından içerik analizinin ilk aşaması olan verilerin kodlanması süreci başlamıştır. Bu aşamada elde edilen veriler incelenerek anlamlı bölümlere ayrılmış ve her bölümün kavramsal olarak ne anlam ifade ettiği bulunmaya çalışılmıştır.

Ardından tüm görüşmeler araştırmacılar tarafından incelenerek kodlanmış ve doğrudan verilerden üretilen bir kod listesi oluşturulmuştur. Ayrıca kodlamalar yapılırken, bu kodları destekleyecek alıntılar da belirlenmiştir.

Verilerin kodlanmasından sonra temaların bulunması aşamasına geçilmiştir. Bu aşamada; ilk aşamada ortaya çıkan kodlar, verileri genel düzeyde açıklayan kategoriler altında toplanarak temalar bulunmuştur. Verilerden üretilen kodlar bir araya getirilerek incelenmiş ve bu kodlar arasındaki ortak noktalar bulunmaya çalışılmıştır. Ardından birbiriyle ilişkili kodları bir araya getirebilecek temalar belirlenmiştir.

Tematik kodlamanın ardından, verilerin kodlara ve temalara göre düzenlenmesi ve tanımlanması aşamasına geçilmiştir. Bu aşamada; ilk iki aşamada oluşturulan sisteme göre elde edilen veriler düzenlenmiş, belirli olgulara göre tanımlanmış ve yorumlanmıştır.

Verilerin ayrıntılı bir şekilde düzenlenip tanımlanmasından sonra veri analizinde son aşama olan bulguların yorumlanması aşamasına geçilmiştir. Toplanan verilere anlam kazandırma ve bulgular arasındaki ilişkileri açıklama, neden-sonuç ilişkileri kurmak, bulgulardan birtakım sonuçlar çıkarma ve elde edilen sonuçların önemine ilişkin açıklamalar yapma bu aşamada gerçekleştirilmiştir.

Alıntılar yapılırken, görüşmeye katılan BT öğretmenlerinin isimleri direkt olarak verilmemiştir. Bunun yerine görüşmeye katılan her öğretmen için, öğretmenlerin görev yaptığı ilçe, görüşme sayısı ve cinsiyet değişkenleri göz önünde bulundurularak kodlama yapılmıştır. Örneğin [Mur.5.E] kodu, 5. görüşmenin gerçekleştirildiği Muratpaşa ilçesinden seçilen erkek öğretmene aittir. [Kon.12.K] kodu, 12. görüşmenin gerçekleştirildiği Konyaaltı ilçesinden seçilen kadın öğretmene aittir. [Kep.8.K] kodu ise 8. görüşmenin gerçekleştirildiği Kepez ilçesinden seçilen kadın öğretmene aittir.

BULGULAR

Bu bölümde, BT öğretmenlerinin mesleğe yönelik sorunlarını belirleyip bu sorunların nedenlerini ve çözüm önerilerini ortaya koymak amacıyla BT öğretmenleri ile yapılan

görüşmelerden elde edilen bulgular, dört temel alan altında organize edilerek sunulmuştur. Bu alanlar; kişisel-mesleki alan, öğretim alanı, teknik alan, okul kültürü ve yönetim alanıdır.

Kişisel-Mesleki Alan

Görüşmeler sonucunda elde edilen veriler ışığında, BT öğretmenlerinin kişisel-mesleki alan ile ilgili karşılaştıkları sorunlar yedi tema altında gruplandırılmıştır. Bunlar; (1) lisans eğitiminin öğretmenlik meslek hayatına katkısı, (2) lisans eğitim programındaki dersler, (3) hizmet içi eğitim faaliyetleri, (4) ders yükü, (5) bilgisayar alanındaki gelişmelerin takibi, (6) BT dersi kapsamında yapılan uygulamaların etkisi ve (7) mesleki beklentilerdir.

Lisans Eğitiminin Öğretmenlik Meslek Hayatına Katkısı: Çalışmaya katılan BT öğretmenleri aldıkları lisans eğitimini konu alan bilgisine, öğretim uygulamalarına ve güncel gelişmeleri takip edebilme açısından katkısını değerlendirmiştir. Öğretmenlerin çoğu lisans eğitiminin konu alan bilgisine katkısının yetersiz olduğunu belirtmiştir. Yetersiz olmasının sebepleri arasında öğretim programı ve lisans derslerinin kapsam olarak yetersiz olması, uygulamalı eğitimlerin az olması ve öğrenci takibinin yapılmaması bulunmaktadır. Ayrıca, bilgisayar alanının ve teknolojinin hızla gelişmesi nedeniyle lisans eğitimi sırasında edinilen bilgilerin yetersiz kaldığı ve bu nedenle kişinin kendini geliştirmesi gerektiği düşünülmektedir. Bununla birlikte aldıkları lisans eğitim düzeyinin ilköğretim müfredatının çok üstünde olduğunu dolayısıyla, ilköğretimde bilgi birikimlerini aktaracak bir öğrenci kitlesinin olmadığını düşünen öğretmenler de bulunmaktadır. Bu bağlamda bir öğretmen şunları söylemiştir:

“Üniversite eğitimi ile şu an ki meslek hayatımızda kullandıklarımız tamamıyla farklı. Üniversitede daha çok teknik ağırlıklı dersler gördük. Bilgi birikimimizi aktarabileceğimiz bir öğrenci kitlesi yok ilköğretimde.” [Kep.6.E]

Öğretim uygulamaları açısından lisans eğitimini değerlendiren öğretmenler ise sınıf yönetimi ile ilgili karşılaşılabilecekleri sorunlar hakkında bilgilendirildiklerini, stajlar

sayesinde ölçme-değerlendirme uygulamaları yapma imkânı bulduklarını ve bu sayede öğretmenlik mesleğini öğrendiklerini belirtmişlerdir.

BT öğretmenlerinin çoğu, aldıkları lisans eğitiminin güncel gelişmeleri takip edebilme açısından herhangi bir katkısının olmadığı konusunda görüş birliğine sahiptir. Bu öğretmenlere göre güncel gelişmeleri takip edebilmek için kişisel ilginin olması gerekmektedir.

Lisans Eğitim Programındaki Dersler: Görüşme yapılan BT Öğretmenleri lisans eğitim programındaki dersleri; konu alan bilgisine yönelik dersler, öğretim uygulamalarına yönelik dersler ve genel kültür alanına yönelik dersler olmak üzere üç ayrı gruba ayrılmıştır.

Öğretmenlerden bazıları bu dersleri nitelik ve nicelik açısından yeterli bulurken bazıları da yetersiz bulmaktadır. Derslerin yeterli olduğunu düşünen öğretmenler üniversitede aldıkları eğitimin çok iyi ve öğretim elemanlarının akademik açıdan donanımlı olduğunu belirtmişlerdir. Lisans eğitim programlarındaki derslerin yetersiz olduğunu düşünen öğretmenler ise bazı derslerin içeriklerinin öğrencinin ilgi ve ihtiyaçlarına cevap verebilecek düzeyde olmadığını ifade etmektedirler. Ayrıca bu derslerin kredilerinin (ders saatlerinin) programda yetersiz olduğunu ve bazı derslerin içeriklerinin gereksiz yere ağır ve yoğun bir şekilde tasarlandığını düşünmektedirler. Bu durum yetersiz ve üstün körü bir eğitime neden olmaktadır. Dolayısıyla bu öğretmenler, ancak mesleğe başladıktan sonra birçok şeyi öğrendikleri belirtmişlerdir. Bu konuyla ilgili çözüm önerisi olarak öğretmenlerden bazıları lisans eğitimdeki derslerin daha derinlemesine verilmesi gerektiğini söylemiş ve öğretmen adaylarının çağın yeniliklerini kendi imkânlarıyla nasıl öğrenebilecekleri konusunda bilinçlendirilmesinin öneminden bahsetmişlerdir.

Hizmet İçi Eğitim Faaliyetleri: BT öğretmenlerinin katıldıkları ve gereksinim duydukları hizmet içi faaliyetler iki alt tema altında incelenmiş ve gruplandırılmıştır. Bu alt temalar, hizmet içi eğitim faaliyetlerine katılım düzeyi ve ihtiyaç duyulan hizmet içi eğitim faaliyetleridir.

Görüşme yapılan BT öğretmenlerinin çoğunluğunun hizmet içi eğitim faaliyetlerine belirli düzeylerde katıldığı görülmüştür. Öğretmenlerin bu faaliyetlere katılma nedenleri arasında üniversitedeki meslek eğitiminin eksikliklerini giderme, değişik programları öğrenmeyi isteme, öğrenmeyi sevme, kişisel gelişimlerini sağlama, öğretmenlik mesleğine yeni görüşler katma ve sertifika alma bulunmaktadır.

Hizmet içi eğitim faaliyetlerine katılmadığını belirten öğretmenler ise katılmama nedenleri olarak şunları belirtmişlerdir; bilgisayarla ilgili birçok faaliyete sınıf öğretmenlerinin alınması, eğitimlerin nitelsiz ve ciddiyetsiz olduğunu ve bu faaliyetleri yürütenlerin etkili ve yeterli olmadığını düşünmeleri, bazı faaliyetler konusunda bilgilendirilmemeleri ve eğitim-öğretimi aksatması nedeniyle idare tarafından onaylanmaması.

Tüm bu nedenlere rağmen öğretmenler, katıldıkları hizmet içi eğitim faaliyetlerinin kendilerine, bilgi birikimlerini öğrencilere aktarma konusunda olumlu katkılar sağladığını düşünmektedir. Ayrıca bu faaliyetlerin amacına ulaşması için teoriden çok uygulamalı olması gerektiği de vurgulanmıştır.

Bilgisayar alanının sürekli yenilenmesiyle değişik programlar ve dillerin çıkması ve BT öğretmenliği mesleğinin giderek teknik elemanlığa dönüşmesi nedeniyle görüşmeye katılan BT öğretmenlerinin büyük çoğunluğu bilgisayar alanında (yazılım, donanım, web tasarımı) hizmet içi eğitim faaliyetlerine gereksinim duyduğunu söylemiştir. Bununla beraber yöneticilik, yeni yönetmelikler, eğitim programları, yeni eğitim yaklaşımları, eğitim modelleri ve toplam kalite yönetimi (TKY) gibi alanlarda da hizmet içi eğitim faaliyetlerine ihtiyaçları olduğunu belirtmişlerdir. Bu konuyla ilgili olarak bir öğretmen düşüncelerini şöyle ifade etmiştir;

“Açıkkası zaten bizim mesleğimiz artık öğretmenlikten uzaklaşıyor. Teknik elemanlığa dönüyor. Bunu herkes söylüyor. Dolayısıyla benim ihtiyaç duyduğum bilgisayar bakımı, donanım, ileri seviyede web sitesi tasarımı...” [Mur.5.E]

Ders Yükü: Görüşmeye katılan BT öğretmenleri ya 15 saatten az derse girmesi ya da okullarında BT dersinin seçilmemesi nedeniyle norm fazlası haline geldiklerini ifade etmişlerdir. Bu bağlamda bir öğretmen şunları söylemiştir; *“Dersimiz olmadığı için böyle bir yükümüz yok.” [Kep.9.E]*

Bilgisayar Alanındaki Gelişmelerin Takibi: Öğretmenlerin birçoğu kişisel gelişimlerini sağlamak ve okuldaki bilgisayarların bakımını yapmak zorunda olmaları nedeniyle bilgisayar alanındaki gelişmeleri sürekli takip etmektedirler. Bazı öğretmenler ise okulda yüklenen yükler ve maddi imkansızlıklar gibi nedenlerden dolayı gelişmeleri ara sıra takip edebilmekte ya da hiç takip edememektedir. Öğretmenler çoğu düzenli olarak internet sitelerini [photoshop.net, chip.com.tr, pcnet.com.tr, www.bilgisayarbilisim.net, vatanbilgisayar.com, teknosa.com, kariyervideo.com] ve forumları [hardwareforum.com, bilgisayarbilisim.net, bilgisayarogretmenleri.com, bilisimogretmenleri.net, genobilisim.com.tr] takip etmektedirler. Düzenli olarak takip edilen yayınlar arasında ise Chip ve Stuff gibi bazı bilgisayar dergileri bulunmaktadır.

BT Dersi Kapsamında Yapılan Uygulamaların Etkisi: Görüşmeye katılan BT öğretmenlerinin, BT dersi kapsamında yaptıkları uygulamaların etkisi iki alt tema altında incelenmiş ve gruplandırılmıştır. Bu alt temalar, BT dersi kapsamında yapılan uygulamaların fiziksel etkileri ve BT dersi kapsamında yapılan uygulamaların psikolojik etkileridir. Fiziksel etkiler daha çok sınıf ortamı, alt yapı olanakları ve dersin programdaki yeri ile ilişkili iken psikolojik etkiler ise daha çok sınıf atmosferi, sınıf içi disiplin sorunları ve öğrencilerin derse yönelik algıları ile ilişkilidir. Fiziksel açıdan; öğretmenler sınıfların kalabalık olması, bilgisayar sayısının yetersiz olması, bütün bilgisayarların sürekli çalışır durumda olması ve fanların gürültüsü, ders saatinin uygulama için yetersiz olması, sınıfın gereğinden fazla büyük ya da küçük olmasından dolayı öğrencilerin derse odaklanamaması, öğrencilerin kendi aralarında yüksek sesle konuşmaları, laboratuvarın havasız olması, ders sırasında öğrencilerin ders dışı

etkinliklerle meşgul olmalarını engellemek amacıyla öğrencilerin sürekli kontrol edilme gerekliliği ve bu nedenle sürekli ayakta durma, eski, tüplü monitörler ve konforsuz koltuklar ile bilgisayarların yaydığı radyasyon gibi nedenlerden dolayı yorgunluk, baş ağrısı, göz yorgunluğu ve enerji kaybetme gibi olumsuzluklar yaşamaktadırlar. Ayrıca ders aralarında okulun ve öğretmenlerin sorunlarını çözme zorunluluğu öğretmenlerin üstlerindeki yükü bir kat daha arttırmaktadır. Yaşanan bu olumsuz fiziksel etkilere çözüm önerisi olarak, öğrencileri takip edebilmek amacıyla sınıflara öğrenci takip programının sağlanması ve BT dersinin işlendiği sınıfların ikiye bölünerek, bilgisayarları ve sınıfın daha etkili kullanılabileceği ortamların oluşturulması gerektiğini belirtilmiştir.

Öğrencilerin uygulama sırasında öğretmene karşı saygısız davranması, ders işleme konusundaki isteksizliği ve öğretmenin sınıf disiplinini sağlayamaması, öğretmenlerin morallerinin bozulmasına neden olmaktadır. Ayrıca dersin adının değişmesi, içeriğin değişmesi, ders saatinin azlığı ve öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılayamama öğretmenleri psikolojik olarak kötü etkilemektedir. BT öğretmenliğine yönelik var olan sorunlar öğretmenlerin dikkatini dağıtmakta ve öğretmenlerde isteksizliğe neden olmaktadır. Bu konuyla ilgili öğretmenlerden biri şunları söylemiştir;

“Psikolojik olarak uygulama dersi yapmak çok zor bir şey. Her öğrenci bir şey söylüyor. Hepsine yetişmek istiyorum, hepsinin derdini çözmek istiyorum ama 40 dakikalık bir derste hepsinin derdini çözemiyorum. Bu nedenle üzülüyorum bazen, yeterli olmadığımı düşünüyorum.” [Mur.4.K]

Öğretmenler; ders saatinin arttırılması, dersin notla değerlendirmesi ve derse gereken önemin verilmesinin bu problemleri ortadan kaldıracağını düşünmektedir.

Mesleki Beklentiler: Çalışmaya katılan öğretmenler, öğretmenlik mesleğinin mesleki beklentilerine cevap vermediği konusunda görüş birliğine varmıştır. Bu nedenlerin başında BT dersinin seçmeli ders olması, ders saatinin az olması ve ders notunun olmaması gelmektedir. Ayrıca dersin diğer dersler gibi ciddiye alınmaması, öğrencilerin öğretmenlere saygı duymaması ve bu nedenlerden dolayı öğretmen gibi hissedememe, tatminsizlik, verimsizlik ve yetersizlik duyguları da bu nedenler arasındadır. BT

öğretmenlerinin formatörlüğe zorlanması, okullarda her türlü teknik işin BT öğretmenlerinin üstüne yüklenmesi de öğretmenlerin yaşadığı en büyük sorundur.

BT ders saatinin arttırılması, dersin zorunlu ders haline getirilmesi ve notla değerlendirilmesi öğretmenler tarafından getirilen önerilerin başında yer almaktadır. Bununla birlikte ders kitaplarının da yenilenmesi gerekmektedir. En önemlisi ise BT öğretmenlerinin görev tanımları net bir şekilde yapılmalı ve formatörlük isteğe bağlı olmalıdır.

Öğretim Alanı

Görüşmeler sonucunda elde edilen veriler ışığında, BT öğretmenlerinin öğretim alanı ile ilgili karşılaştıkları sorunlar altı tema altında gruplandırılmıştır. Bunlar; “(1) BT dersi öğretim programının uygulanabilirliği, (2) BT ders kitapları, (3) kullanılan öğrenme ve öğretme yöntem ve teknikleri, (4) sınıf içi disiplin problemleri, (5) kullanılan ölçme-değerlendirme araçları ve (6) özgün materyal tasarlama”dır

BT Dersi Öğretim Programının Uygulanabilirliği: Çalışmaya katılan öğretmenler öğrencilerin alt yapı eksikliği, bazı konuların öğrenci seviyesine göre ağır olması, kazanım seviyelerinin bölgesel farklılık göstermesi, sahip olunan imkanlara göre hazırlanmamış olması gibi nedenlerden dolayı öğretim programının özellikle amaçlar/kazanımların uygulanabilirliği konusunda sıkıntılara neden olduğunu belirtmişlerdir. Buna bağlı olarak da öğretim programı bazı öğrencilerin hazır bulunuşluk seviyesinin altında kalırken bazı öğrencilerin ise hazır bulunuşluk seviyesinin çok üstünde olduğu görülmektedir. Ayrıca müfredatın yoğun olması, ileri uygulamaların bulunması, konu anlatımının zaman alması dolayısıyla uygulamaya zaman kalmaması gibi sebeplerden dolayı ders saatini yetersiz bulduklarını söylemişlerdir. Dersin başında öğrencilerin yerleşmesi ile sınıf kontrolü, disiplin sağlama ve hâkimiyet kurmada zaman harcanması da diğer sebeplerdir. Öğretmenlere göre bu sorunları çözebilmenin tek yolu ders saatinin haftada ikiye çıkarılmasıdır.

BT sınıfının dar olması, sınıfların kalabalık olması, bilgisayarlar donanımlarının eski olması ve internet bağlantısının yetersizliği gibi nedenler programın sınıf ortamında

uygulanabilirliğini engellemektedir. Bu konuyla ilgili olarak bir öğretmen şunları söylemiştir;

“Bilgisayar sınıfımız dar, bilgisayar sayımız az, sınıflar kalabalık. Yani bir bilgisayara 3-4 öğrenci düşüyor. Bu da uygulamada, 1 ders saatinde ancak 1 öğrencinin oturması demek. Yani bir öğrenciye 3-4 haftada bir sıra geliyor.” [Kep.7.K]

BT Ders Kitapları: BT ders kitaplarının çalışma kitabı şeklinde hazırlanmış olmasının olumlu yanlarının yanında bazı olumsuzluklarının da olduğu görülmüştür. Kitapların öğrencilerin seviyesine inmeye yardım etmesine karşın bazı basamakların uygulanabilirliği zor olarak görülmektedir. Öğretmenlere göre ders saati ve bilgisayar sayısı ile özellikleri, kitaplardaki uygulamaları yapabilecek yeterlilikte değildir. Bu uygulamaların devlet okullarına uygun olmadığı düşünülmektedir. Ayrıca kitapların ders kitabı değil de çalışma kitabı şeklinde olması, konu anlatımı yerine sadece uygulamaların olması büyük bir eksiklik. Ayrıca kitapların içeriğinin çok zayıf olduğu, kendini tekrarladığı ve teknolojinin gerisinde kaldığı belirtilmiştir. Uygulamaların basit olması kitapların öğrenmeye yönelik olmadığını göstermektedir. Kitapların konu anlatımlarına yer vermesi, basamak sisteminden vazgeçilmesi ve içeriğin teknolojik gelişmelere ayak uyduracak şekilde yenilenmesi gerektiği çözüm önerisi olarak sunulmuştur.

Kullanılan Öğrenme ve Öğretme Yöntemleri ve Teknikleri: Öğretmenler dersin uygulamalı bir ders olmasından dolayı gösterip-yaptırma ve yaparak-yaşayarak öğrenme yöntemlerini kullanmaktadırlar. Ayrıca gerektiği durumlarda sunum, soru-cevap, beyin fırtınası gibi teknikler de kullanılmaktadır.

Öğretmenlerin çoğunluğu bu süreçte birçok problemle karşılaştığını söylemiştir. Bu problemlerin başında ders saati ve bilgisayar sayısının yetersiz olması, sınıfların kalabalık olması; dolayısıyla öğrencilerin uygulamaları birebir uygulayamamasıdır. Ayrıca ders esnasında sürekli donanım ile ilgili sorunlar yaşanmaktadır. Bununla beraber bazı öğretmenler ders esnasında sık sık idare tarafından çağırıldığını ve bu nedenle dersi yarıda bırakmak zorunda kaldığını söylemiştir. Tüm bilgisayarların çalışır halde olması nedeniyle fanların çıkardığı gürültü ile öğrencilerin kendi aralarında

konusması, öğretmenleri yüksek sesle ders anlatmaya mecbur bırakmaktadır. Sınıf içerisinde öğrencilerin derse karşı ilgisizliği, konuların tekrar edilmeden ve ön hazırlık yapılmadan derse gelinmesi, ders esnasında ayakta dolaşılması gibi öğrencilerden de kaynaklanan sorunlar yaşanmaktadır.

Öğretmenler bu süreçteki sorunları çözebilmek için genellikle öğrenciye taviz vermeme yoluna başvurmaktadır. Sınıf mevcutlarının azaltılması halinde bu sorunların çözülebileceği düşünülmektedir. Bu öğretmen konuyla ilgili düşüncelerini şöyle ifade etmiştir;

“Konu sonunda küçük de olsa bir uygulama oluyor. İşte en büyük sıkıntıyı burada yaşıyoruz. Bilgisayara sayımız maalesef yetersiz. Uygulama esnasında her öğrenciye sıra gelmeden ders tamamlanıyor. Bir sonraki hafta yeni bir konu. Haliyle bazı öğrenciler bu konuyu pas geçmiş olabiliyor. Tek sıkıntı bu.”
[Mur.3.E]

Sınıf içi Disiplin Problemleri: Öğretmenlerin en çok yaşadığı sınıf içi disiplin problemleri arasında öğrencilerin kendi aralarında sürekli sohbet etmeleri, dersi ciddiye almamaları ve ders işlemek istememeleri, ders esnasında ayakta dolaşmaları, dikkatlerini derse vermeyip sürekli bilgisayar kullanmak istemeleri ve gizlice oyun oynamaya çalışmaları bulunmaktadır. Bu konuyla ilgili olarak bir öğretmen şunları söylemiştir;

“...şöyle bir sorun var: “ne zaman oyun oynayacağız?” her derste hiç oyun oynatmamama rağmen hep bu soruyu soruyorlar. Bunun temel nedeni çocukluklarından beri bilgisayarı bir oyun aracı olarak görüyorlar. Bilgisayarın başka işlere yaradığını anlamakta zorluk çekiyorlar.” [Mur.4.K]

Öğretmenlere göre bu disiplin problemlerinin temel nedenleri arasında öğrencilerin bilgisayarı oyun aracı olarak görmesi, dersin öneminin öğrenciler tarafından algılanamaması ve dersin notunun olmamasıdır. Bunun yanında bazı öğretmenler bu disiplin problemlerinin öğrencilerin bilgisayara doygun olmasından kaynaklandığını düşünürken, bazı öğretmenler ise öğrencilerin bilgisayara sahip olmamasından ve teknoloji açlığından kaynaklandığını düşünmektedir. Öğretmenler genel olarak sınıfların kalabalık olması ve bu nedenle tüm öğrencilerin aynı anda bilgisayar

kullanamamasının da sınıf içi disiplin problemlerine neden olduğu konusunda görüş bildirmiştir. Ayrıca öğretmenler ders anlatırken tüm dikkatlerini derse verdiklerinden öğrenciyi kontrol edemediklerini, sınıfta tam olarak bir hakimiyet kuramadıklarını da söylemişlerdir. BT sınıfında çok fazla araç-gerecin bulunması ve öğrencilerin sınıf ortamında olduğunu unutması öğretmenleri zor durumda bırakmaktadır. Bazı öğretmenler bu durumun bir alışma evresi olduğunu ve ilköğretimde okuyan çocuğun istem dışı davrandığını düşünmektedir.

Yaşanan bu sınıf içi disiplin problemlerinin çözümü için genel olarak öğrencilere bilgisayar kullanmama cezası verilmektedir. Öğretmenler genel olarak sınıf içi disiplin problemlerini en aza indirebilmek amacıyla dönem başında bir oturma planı yaptıklarını ve yıl boyunca buna sadık kaldıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca bir laboratuvar sorumlusu seçerek öğrencileri de bu sürece dahil etmektedirler.

Kullanılan Ölçme-Değerlendirme Araçları: Genel olarak öğretmenler; proje-performans görevi verme, uygulama yaptırıp kontrol etme, kitaptaki etkinliklerin uygulanması, bilgi yarışmaları, akran değerlendirme formu, öz değerlendirme formu ve test gibi araçları kullanmaktadırlar.

Dersin notunun olmaması nedeniyle öğrencilerin ilgisizliği ve verilen proje-performans görevlerinin dönütünün olmaması öğretmenlerin bu süreçte karşılaştığı en büyük sorundur. Yaşanan bu sorunun ancak BT dersinin notla değerlendirilmesi ile çözülebileceği düşünülmektedir.

Özgün Materyal Tasarlama: Çalışmaya katılan öğretmenler ihtiyaç duyduklarında öğrencilerin beklentilerini karşılayacak materyaller hazırlayabileceği konusunda görüş birliğine varmışlardır. Öğretmenler, almış oldukları hizmet öncesi eğitimin yetersizliği ve hizmet-içi eğitimlerin teorik düzeyde kalmasından dolayı zaman zaman özgün materyal tasarlama sürecinde sorun yaşadıklarını belirtmişlerdir.

Teknik Alan

Görüşmeler sonucunda elde edilen veriler ışığında, BT öğretmenlerinin teknik alan ile ilgili karşılaştıkları sorunlar dört tema altında gruplandırılmıştır. Bunlar; “(1) BT

sınıflarının yeterliliği, (2) BT sınıfındaki oturma düzeni ve bilgisayar yerleşim planı, (3) BT sınıfındaki bilgisayar sayısının yeterliliği ve (4) BT sınıfındaki internet bağlantısının yeterliliği”dir.

BT Sınıflarının Yeterliliği: Öğretmenler, okullarındaki BT sınıflarının alt yapı olanakları ile ilgili olarak ortalama 20 adet öğrenci bilgisayarı ile bir projeksiyon cihazı bulunduğunu ve BT sınıfındaki donanımların günümüz teknolojisine göre eski fakat müfredatı uygulamak için yeterli olduğu belirtmişlerdir. Öğretmenler, sınıf mevcutlarının oturma düzeni ve bilgisayar sayısı açısından oldukça fazla olduğunu, bir bilgisayarı aynı anda birden fazla öğrencinin kullanmak zorunda kaldığını ve bu durumun disiplin sorunlarına (kendi aralarında konuşma, tartışma, anlaşamama, kontrolsüz bilgisayar kullanımı vb.) neden olduğunu belirtmişlerdir.

Öğretmenler ihtiyaç duydukları yazılımları kendi imkânları ile tamamlamakta ve daha çok ücretsiz yazılımları kullanmayı tercih etmektedir. Ayrıca son yıllarda MEB okullara lisanslı yazılım desteği yapmaktadır.

BT Sınıfındaki Oturma Düzeni ve Bilgisayar Yerleşim Planı: Çalışmaya katılan BT öğretmenleri sınıflarındaki oturma düzeninin U düzeni olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmenlere göre U düzeni, ideal ve iletişim açısından uygun bir oturma düzenidir. Bu düzenin olumlu yanları arasında öğrencilerin dikkatini daha kolay çekme, bütün bilgisayar ekranlarının öğretmen tarafından rahatlıkla görülebilmesi dolayısıyla öğrencileri daha kolay takip etme ve öğretmenin konum olarak merkezde olması bulunmaktadır. Bununla birlikte ders sırasında öğrencilerin sırtının dönük olması dolayısıyla öğretmenin öğrencilerin arkasında kalması, oturma düzeninin öğrencilerin ayakta dolaşmalarına imkân vermesi bu düzenin olumsuzluklarından. Ayrıca kasaların masaların üstünde olması, öğrenciler arasındaki iletişimi engellemektedir. Bu konuyla ilgili olarak öğretmenler, BT öğretmenlerinin görüşlerini alarak sınıfların yeniden düzenlenmesi gerektiği konusunda görüş birliğine varmışlardır.

BT Sınıfındaki Bilgisayar Sayısının Yeterliliği: Çalışmaya katılan öğretmenler bir bilgisayar başına ortalama 2-3 öğrencinin oturduğunu belirtmişlerdir. Bu nedenle

etkinlikler tüm öğrenciler tarafından uygulanamamaktadır. Bu durum da sınıf içi disiplin problemlerine neden olmaktadır.

BT Sınıfındaki İnternet Bağlantısının Yeterliliği: Çalışma sonucunda bazı okullardaki internet bağlantısının yeterli olduğu görülürken bazı okullarda yetersiz olduğu görülmüştür. Bununla birlikte öğretmenler MEB'in okullardaki internete uyguladığı filtreleme nedeniyle birçok video açılmamakta ve internetin bağlantı hızı düşmektedir. Bu nedenle öğretmenler, ders esnasında öğrencilere dersle ilgili video izletememektedir.

BT sınıfında karşılaşılan teknik sorunlar eğer yazılımsal ise BT öğretmenleri tarafından çözülmektedir. Donanımsal sorunlar yaşandığında ise öncelikle BT öğretmenleri tarafından çözülmeye çalışılmakta; sorunların çözülemediği bazı durumlarda ise okulun maddi durumuna göre teknik servislerden destek alınmaktadır.

Okul Kültürü ve Yönetim Alanı

Görüşmeler sonucunda elde edilen veriler ışığında, BT öğretmenlerinin okul kültürü ve yönetim alanı ile ilgili karşılaştıkları sorunlar dört tema altında gruplandırılmıştır. Bunlar; “(1) BT öğretmenlerinin okuldaki öğretmenlik dışındaki görev ve sorumlulukları, (2) kurum içerisindeki görev tanımı, (3) BT öğretmenlerinin algılanma biçimleri ve (4) yazılım/donanım güncellenmesi ve temini konularında okul yönetiminin tutumu”dur.

BT Öğretmenlerinin Okuldaki Öğretmenlik Dışındaki Görev ve Sorumlulukları: Okullarda, BT öğretmenlerinin öğretmenlik görevleri dışında birçok görev ve sorumlulukları bulunmaktadır. Öncelikli olarak formatörlük, tüm bilgisayarların donanım ve yazılım bakımı, okulun tüm teknolojik araçlarının bakımı ve diğer öğretmenlere bilgisayar konusunda destek gibi teknik görevler bulunmaktadır. Bu görevlerin yanı sıra sosyal etkinliklerde görev alma, idarenin bilgisayar işleri ile okulun evrak işleri, okul web sitesinin hazırlanması, nöbet görevi, tören ve kutlamaların organizasyonu, öğretmenlere materyal konusunda destek olma, okul gazetesi hazırlama, BT sınıfını sürekli açık tutma gibi görevler de BT öğretmenlerinin sorumlulukları arasındadır. Bu konuyla ilgili olarak öğretmenlerden bazıları şunları söylemişlerdir;

“Görebilmek açısından burada olmanız gerekiyor. Piyes hazırladım, her türlü komisyondayım, sosyal etkinliklerde görevliyim, formatör olduğum için web tasarımı, tüm bilgisayarların yazılım ve donanım açısından bakımı benim sorumluluğumda. Ayrıca projeksiyon cihazlarının da bakımı!”
[Kep.6.E]

Bu problemlerin en büyük nedeni BT Öğretmenlerinin net bir görev tanımlarının olmaması olarak görülmektedir. Öğretmenler görev tanımlarının yoruma açık olmayacak bir şekilde yapılmasının bu problemleri ortadan kaldıracıcağını düşünmektedirler.

Kurum İçerisindeki Görev Tanımı: Görüşmeye katılan BT öğretmenleri, kurum içerisinde net bir görev tanımlarının olmadığı konusunda ortak görüş bildirmişlerdir. BT öğretmenleri kurum içerisinde önemsiz bir dersin öğretmeni, gereksiz öğretmen, oyun oynatan öğretmen, rahat ve bitmiş bir mesleğin öğretmeni, teknik servis, tamirci, memur, ihtiyaç duyulan kişi, angarya işleri yapan, bilgisayarıcı, kurtarıcı, fotoğrafçı ve formatör olarak algılandıklarını düşünmektedirler.

BT öğretmenlerinin bu şekilde algılanma nedenlerinin arasında; dersin SBS (Seviye Belirleme Sınavı)’ ye yönelik olmaması, BT dersinin kaldırılması ve laboratuvarların kapatılma aşamasında olması, öğretmenlerin ve idarecilerin teknolojik anlamda zorlanması, diğer öğretmenlerin BT öğretmenlerinin bilgisayar ve elektronikten sorumlu olduğunu düşünmeleri ve BT öğretmenlerinin bilgisayarla ilgili sorunları vicdanen çözme sorumluluğu taşıması bulunmaktadır. Bu konuyla ilgili olarak bir öğretmen şunları söylemiştir;

“...aslında tamirci gözüyle bakılıyor. Ders de olmadığı için... ders olsa bir öğretmenlik mesleğine uygun olacağız ama ders de tamamen kaldırıldığı için sadece tamirci gibi olduk. Kadrolu tamirci gibi bir şeyiz.” [Kon.12.K]

Öğretmenlerin hepsi, BT öğretmenlerinin görev ve sorumluluklarının yoruma açık olmayacak şekilde net olarak belirtilmesi gerektiği konusunda görüş birliğine varmıştır. Görev tanımının netleştirilmesi sürecinde tüm BT öğretmenlerinin bu konudaki görüşlerinin dikkate alınması gerektiğini düşünmektedirler. Görev tanımı

netleştirildikten sonra, tüm okullara bildirilmesi ve böylece uygulamanın Türkiye'nin her yerinde aynı olmasının sağlanmasının gerektiğini ifade etmişlerdir. Bununla birlikte öğretmenler yeni bir yönetmeliğin hazırlanması gerektiğini ve BT öğretmenlerinin öğretmenlik ya da formatörlükten sadece birini yapmaları gerektiğini düşünmektedirler. Bu aşamada öğretmenler, derslerinin geri verilmesini ve yeniden öğretmenlik yapmak istediklerini söylemişlerdir. Ayrıca formatörlüğün şartlarının net bir şekilde belirtilmesini ve formatörlük için eğitimlerin yapılmasını istemektedirler. Bu bağlamda bir öğretmen şunları söylemiştir;

“Ben kimim sorusuna cevap arıyorum. Ben öğretmenim ve bu işi yapmak istiyorum. Memur gibi olmak istemiyorum. Bizi öğrencilerden koparınlar. Buna yönelik bir çalışma yapılmalı.” [Kep.6.E]

BT Öğretmenlerinin Algılanma Biçimleri: BT öğretmenleri okul yönetimi ve diğer branş öğretmenleri tarafından net bir görev tanımlarının olmaması ve BT dersinin kaldırılması nedeniyle bilgisayar ve teknik alandaki danışman, ihtiyaç duyulduğunda beklentilerini karşılayan, idari işleri yapmak zorunda olan, teknik problemlerin önüne geçen, diğer öğretmenlere teknolojik anlamda yardımcı olan kişi olarak algılandıklarını düşünmektedirler. Bunların aksine okul yönetimi ve diğer branş öğretmenleri tarafından düşünceleri dikkate alınan bir öğretmen olarak görüldüğünü söyleyen öğretmenler de vardır. Bu bağlamda bir öğretmen şunları söylemiştir;

“Aslında kişiye göre değişiyor. Birden laboratuvarıma girip, ya şuna da bakmadın, bak gibi kırıcı cümleler kullanan da oluyor, güzel cümlelerle söyleyen de oluyor. Ben de elimden geldiğince yardım etmeye çalışıyorum hepsine.” [Mur.3.E]

BT öğretmenleri, BT dersini seven, bu dersin gerekli olduğunu bilen ve bu konuda eksik olduğunu düşünen öğrenciler tarafından en çok sevilen öğretmen olduklarını ifade etmişlerdir. Bununla birlikte dersin notla değerlendirilmemesi nedeniyle bazı öğrenciler tarafından ciddiye alınmamaktadırlar.

BT öğretmenlerinin büyük çoğunluğu velilerin kendilerine karşı ilgisiz olduğunu belirtmişlerdir. Dersin notla değerlendirilmemesi ve BT dersinin SBS' ye yönelik bir

ders olmaması nedeniyle, veliler BT öğretmenlerini önemsememekte, ciddiye almamaktadır. Bu konuyla ilgili olarak bir öğretmen şunları söylemiştir;

“Velilerin bir bakış açısı olduğunu düşünmüyorum. Sonuçta velilerin tek derdi SBS. SBS’ ye yönelik öğretmenleri öğretmen olarak görüyorlar, aslında bir çıkar ilişkisi. Benimle bir çıkarları, ilişkileri yok.” [Mur.1.K]

Yazılım/Donanım Güncellenmesi ve Temini Konularında Okul Yönetiminin Tutumu: Okulların maddi imkânları doğrultusunda ihtiyaçlar hemen karşılanamamakta, ancak maddi kaynak sağlandığı zaman bu ihtiyaçlar giderilmektedir.

Diğer Sorunlar

Tüm bu problemler dışında, var olan alanlar altında gruplandırılmayan bazı sorunlar tespit edilmiştir. Bu sorunlardan biri, BT öğretmenlerinin mesailerinin hiç bitmemesinden ve her ortamda kendilerinden teknik destek talep edilmesinden şikayetçi olmalarıdır. Bu bağlamda bir öğretmen şunları söylemiştir;

“Evdeyken sürekli telefon açılıp, “benim bilgisayarın şusu var. Ne yapacağız?” şeklinde sorular. Mesai hiç bitmiyor. Her gittiğimiz yerde mesela doktorum dediğinde “şuram ağrıyor” derler ya; biz bilgisayar öğretmeniyiz dediğimizde “benim bilgisayarım da şu şu vardı” diyenler oluyor.” [Kep.7.K]

BT sınıflarının kapatılması ve formatör öğretmenlerin ayrı odalarının olmaması yaşanan diğer sorunlardan bazılarıdır.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Görüşmeler sonucunda elde edilen bulgular göz önünde bulundurularak sonuçlar dört başlık altında gruplandırılmıştır. Sonuçların ilişkili olduğu temalar şu şekildedir; (1) kişisel-mesleki alanda karşılaşılan sorunlara yönelik sonuçlar, (2) öğretim alanında karşılaşılan sorunlara yönelik sonuçlar, (3) teknik alanda karşılaşılan sorunlara yönelik sonuçlar ve (4) okul kültürü ve yönetim alanında karşılaşılan sorunlara yönelik sonuçlardır.

Kişisel-Mesleki Alanı

BT öğretmenlerinin aldıkları lisans eğitiminin meslek hayatlarına katkısı konusunda iki farklı görüş ortaya konulmuştur. Bazı öğretmenler lisans eğitimi sırasında edindikleri bilgileri meslek hayatlarında kullandıklarını belirtirken, bazı öğretmenler ise lisans eğitiminin meslek hayatlarına herhangi bir katkısının olmadığını belirtmişlerdir. Birbirine zıt bu iki görüşün temel nedeni olarak, öğretmenlerin farklı üniversitelerden ve farklı fakültelerden mezun olmaları görülebilir. Teknik eğitim fakültelerinin temel amacı mesleki ve teknik ortaöğretime öğretmen yetiştirmektir (Akpınar, 2005). Bu nedenle üniversitelerin teknik eğitim fakültelerinden mezun olan BT öğretmenleri lisans eğitimleri sırasında, ilköğretim kademesindeki BT dersinin içeriğine göre daha yoğun ve teknik alan ağırlıklı eğitim almaktadırlar. Bunun yanı sıra, üniversitelerdeki eğitim fakültelerinin BÖTE bölümünden mezun olan BT öğretmenleri öğretim teknolojileri ölçme ve değerlendirme uzmanı, yazılım-tasarım geliştirme uzmanı, eğitim ve öğretim teknolojisi, bilgisayar ve öğretim teknolojileri öğretmenliği gibi alanlara yönelik bir eğitim almaktadır (Marmara Üniversitesi, 2007). Ayrıca BÖTE bölümünün yeni bir alan olması, bu bölümün ilk mezunlarının bazı dezavantajlara sahip olmasına neden olmuştur. Bu dezavantajlar arasında; bölümün ilk açıldığı yıllarda öğretim programının içeriğinin tam olarak oluşturulamaması, alanında uzman öğretim elemanlarının eksikliği, eğitim verilecek laboratuvar ortamlarının donanım açısından yetersizliği bulunmaktadır. Uluslararası Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Sempozyumunda gerçekleştirilen panelde, BT öğretmenlerinin lisans eğitimi sırasında donanımlı bir şekilde yetişemedikleri ve doktora programı olan üniversite sayısının az olması nedeniyle üniversitelerde yetişmiş öğretim üyesi eksikliği yaşandığı belirtilmiştir (Kartal ve Timuçin, 2010). Ayrıca üniversitelerde program değişikliğine gidildiği, daha önce programda yer alan bazı genel kültür derslerinin kaldırılıp alan derslerinin arttırıldığı ve seçmeli derslerle takviye edilebilir duruma getirildiği ifade edilmiştir (Kartal ve Timuçin, 2010). Özoğul (2006) ise, BT öğretmenleriyle yapmış olduğu araştırmada, BT öğretmenlerinin öğretim alanında karşılaştıkları sorunların mezun olunan fakülteye göre farklılık gösterdiğini; eğitim fakültesinden mezun olan BT öğretmenlerinin öğretim

alanında yaşadıkları sorunların, teknik eğitim fakültesi mezunu BT öğretmenlerinin öğretim alanında yaşadıkları sorunlara göre daha fazla olduğunu saptamıştır.

Öğretmenlerin, genellikle bilgisayar alanında hizmet içi eğitim faaliyetlerine ihtiyaç duydukları görülmüştür. Öğretmenlerin de belirttiği gibi bunun temel nedeni ise BT öğretmenlerinin formatörlüğe zorlanması olarak karşımıza çıkmaktadır. BT öğretmenlerinden, okulun her türlü teknik sorunlarını çözmeleri beklenmektedir. Fakat öğretmenler lisans eğitimleri sırasında bu tarz bir eğitim almadıklarını ve teknik sorunları çözebilmek için hizmet içi eğitim faaliyetlere ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir. Ancak bu faaliyetleri yönetecek olan öğretmenlerin bilgi açısından teknik sorunları çözebilme konusunda donanımlı olması gerekmektedir. Ayrıca bu faaliyetler, tüm öğretmenlerin katılımının sağlanabilmesi açısından seminer dönemlerinde verilmelidir.

Çalışma sonucunda, BT öğretmenlerinin görev yaptıkları okullarda maaş karşılığı girmek zorunda oldukları 15 saati tamamlayamadıklarını ve bu nedenle de norm fazlası haline geldikleri saptanmıştır. BT dersinin seçmeli ders haline getirilmesi, ders saatinin düşürülmesi ve dersin seçilip seçilmeyeceğine okul müdürlerinin karar vermesi bu sorunun yaşanmasının temel nedenidir. Benzer olarak, BT öğretmenlerinin meslek hayatında karşılaştıkları sorunları belirlemeye yönelik yapılan diğer bir araştırmada, BT dersinin bir saat olmasından dolayı BT öğretmenlerin tüm okula ve gerektiğinde başka okullara gidip ders vermek durumunda kaldıkları ortaya konulmuştur (Topuz, 2010).

BT dersi kapsamında yapılan uygulamaların BT öğretmenlerini fiziksel ve psikolojik açısından olumsuz yönde etkilediği görülmektedir. Gün boyunca BT sınıfında bulunma, yorgunluk, baş ve göz ağrısı gibi çeşitli sağlık problemlerini de beraberinde getirmektedir. Topuz (2010)'a göre aşırı bilgisayar ve internet kullanımı BT öğretmenlerini sağlık, psikolojik ve sosyal yönden etkilemektedir.

BT dersinin seçmeli ders olması ve dersin notunun olmaması, BT dersi öğretmenlerinin kendilerini öğretmen gibi hissedememesine ve öğrenciler tarafından saygı görmemesine neden olduğu görülmektedir. Okay (2007), BT öğretmenlerinin okulda karşılaştıkları

sorunları belirlemek amacıyla yaptığı çalışmada benzer olarak, öğrencilerin BT dersine oyun gözüyle baktığı ve BT dersini önemsiz bir ders olarak gördüğü sonucuna varmıştır. Ayrıca, Erdoğan ve arkadaşları (2010), öğrencilerin sınıf içinde disiplin problemi göstermelerinin temel nedenlerinden bir kaçını BT dersinin haftalık ders programında ders saatinin az olması, karnede notunun olmaması ve dersin seçmeli olması olarak sıralamışlardır. Bu bağlamda BT dersinin zorunlu ders haline getirilerek ders saatinin artırılması BT Öğretmenlerinin yaşadıkları yetersizlik ve tatminsizlik duygusunun ortadan kalkmasına yardımcı olabilecektir.

Öğretim Alanı

Elde edilen bulgularda, BT dersi öğretim programının amaçlar ve kazanımlar ile öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyleri açısından uygulanabilirliği konusunda iki farklı görüş ortaya çıkmıştır. Bazı öğretmenler öğretim programının uygulanabilir düzeyde olduğunu düşünürken bazı öğretmenler aynı görüşte değildirler. Ortaya farklı iki görüşün çıkma nedenleri olarak okulun bulunduğu çevre ile öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeyleri gösterilebilir. Öğretmenler, merkezi bölgelerde bulunan okullarda öğrenim gören öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeylerinin yüksek olduğunu, BT öğretim programındaki amaç ve kazanımların öğrencilerin ihtiyaçlarına cevap veremediğini; diğer yandan şehir merkezinden uzak yerlerde (gecekondu veya banliyö) bulunan okullarda öğrenim gören öğrencilerin BT dersi ile ilgili hazır bulunuşluk düzeylerinin düşük olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca, öğretmenler evinde bilgisayar olan öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeylerinin yüksek olduğu belirtmişlerdir. Bu konuda yapılan benzer çalışmalar incelendiğinde; öğretmenlerin BT dersi programının içeriğinin bilimsel gelişme ve değişmelere, öğrencilerin ilgi, ihtiyaç ve hazır bulunuşluklarına uygun olmadığı görüşünde birleştiği görülmektedir (Er, 2007). Bu nedenlerden dolayı BT öğretim programındaki amaç ve kazanımların geliştirilerek günümüze uyarlanmalıdır. Ayrıca kazanım ifadelerinin öğrencilerin gelişim özelliklerine uygun olup olmadığı tekrar kontrol edilmelidir. Programdaki kazanımlar öğrencilerin ailevi, sosyal ve kültürel durumları göz önünde bulundurularak yeniden düzenlenmelidir (Kartal, Reisoğlu ve Günaydın, 2010)

Çalışma sonucunda, sınıfların kalabalık olması, BT sınıfındaki bilgisayar sayısı ile bu bilgisayarların yazılım ve donanım özellikleri bakımından yetersiz olması nedeniyle BT öğretim programının ders saati ve sınıf ortamı açısından uygulanabilir düzeyde olmadığı görülmüştür. BT sınıfındaki bilgisayarların günümüz teknolojisine uygun olacak şekilde güncellenmesi ve özellikle ders saatinin artırılması BT öğretim programının rahatlıkla uygulanmasını sağlayacaktır. Ayrıca bu yetersizlikler nedeniyle ortaya çıkan zaman ve sınıf yönetimi ile ilgili problemleri çözebilecektir.

Ders kitaplarının çalışma kitabı şeklinde olması ve konu anlatımı yerine sadece uygulamalara yer vermesi, öğretmenlerin kitapları yetersiz bulmasına neden olmaktadır. Öğretmenler BT sınıflarının özelliklerine göre gösterip yaptırma, yaparak-yaşayarak öğrenme, düz anlatım gibi farklı yöntemler kullanmaktadırlar. Fakat, öğretmenler, BT sınıflarının yetersizliği, ders saatinin azlığı ve sınıfların kalabalık olması gibi nedenlerden dolayı tüm öğrenciler ile aktif olarak uygulama yapamamaktadır. Ölçme-değerlendirme sürecinde öğrencilerin ilgisiz davrandığı ve geri bildirimin sağlanamadığı vurgulanmıştır. Bunun temel nedeni olarak da BT dersinin notunun olmamasıdır. Bu nedenle öğretmenler öğrencileri ders sırasında değerlendirmektedir ve sonuca dönük herhangi bir değerlendirme veya puanlandırma yapmamaktadırlar. Ders saatinin artırılması ve dersin notla değerlendirilmesi öğrenme-öğretme sürecinde yaşanan sorunları azaltacaktır. Çünkü hem aile hem de öğrenciler dersin karnede notunun olmaması nedeni ile bu dersi önemsememektedirler (Erdoğan ve ark., 2010).

BT dersi öğretmenlerinin en çok yaşadığı sınıf içi disiplin problemleri öğrencilerin kendi aralarında sürekli sohbet etmeleri, dersi ciddiye almamaları ve ders işlemek istememeleri, ders esnasında ayakta dolaşmaları, dikkatlerini derse vermeyip sürekli bilgisayar kullanmak istemeleri, gizlice oyun oynamaya çalışmalarıdır. Erdoğan ve arkadaşları (2010), BT dersi öğretmenlerinin karşılaştıkları sınıf yönetimi ve sınıf içi disiplin problemlerini belirlemeye yönelik yaptıkları çalışmada benzer sonuçlara ulaşmışlardır. İlgi ve motivasyon eksikliği ile kural ve rutin ihlalleri gibi problemlerin dersin karne notunun olmaması ve ders saatinin haftada bir saat olmasından kaynaklandığı öğretmenler tarafından vurgulanmaktadır. Sınıf içerisinde yaşanan bu

disiplin problemlerini çözmeye çalışan öğretmenler öğrencilerle birebir iletişim kurmaya çalışmaktadır. Ayrıca bazı öğretmenlerin ceza ve tehditle sınıf kontrolünü sağlamaya çalıştıkları da görülmektedir.

Teknik Alan

Çalışma sonucunda okulların BT sınıflarının alt yapı olanaklarının farklılaştığı görülmektedir. Bunun temel nedeni olarak okulun bulunduğu çevre gösterilebilir. Öğretmenler, merkezi okulların BT sınıfın alt yapı olanaklarının yeterli olduğunu, buna karşın merkeze uzak alanlarda bulunan okulların BT sınıfının alt yapı olanaklarının yetersiz olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca BT sınıfındaki bilgisayarların günümüz teknolojisi bakımından çok geride olduğu fakat ilköğretim müfredatını uygulamaya yetecek özellikte olduğu saptanmıştır. Bununla birlikte BT sınıflarının yazılım ihtiyaçları öğretmenlerin kendi imkânlarıyla karşılanmaktadır. Ayrıca son yıllarda MEB'in okullara lisanslı yazılım desteği yaptığı belirtilmiştir.

Öğretmenler, BT sınıfı için en ideal oturma düzenin U düzeni olduğunu düşünmektedirler. Bunun sebepleri arasında öğrencilerin dikkatini daha kolay çekebilme ve öğrenci ekranlarını daha kolay takip edebilme kolaylığı bulunmaktadır. Er (2007), BT öğretmenleriyle yaptığı çalışmada, öğretmenlerin sınıfa hakim olmak, öğrencilerin yaptıklarını görebilmek ve uygulamalara müdahale edebilmek için U düzenini tercih ettikleri sonucuna ulaşmıştır. Bununla birlikte bazı sınıflarda geleneksel sıra düzeninin olduğu ve bu düzenin sınıf içi disiplin problemlerini arttırdığı sonucuna varılmıştır. Bu bağlamda, BT sınıfları düzenlenirken BT öğretmenlerinin görüşleri alınmalıdır.

Sınıfların kalabalık olması nedeniyle, BT sınıfındaki bilgisayar sayısının yetersiz kaldığı görülmektedir. Bilgisayar başına ortalama iki ya da üç öğrenci oturmaktadır. Bu durum, bir bilgisayarı birden fazla öğrencinin dönüşümlü olarak kullanmasına, dolayısıyla öğrenciler arasında tartışmaların çıkmasına neden olmaktadır. Ayrıca ders sonunda uygulamalar tüm öğrenciler tarafından tam olarak gerçekleştirilememektedir. Fakat bazı okullarda, giderek azalan sınıf mevcutları nedeniyle bilgisayar başına bir

öğrenci oturabilmektedir. Erdoğan ve arkadaşları (2010), yaptıkları çalışmadan benzer olarak kalabalık sınıflarda bilgisayar yetersizliğinden dolayı, bir bilgisayarı birden fazla öğrencinin dönüşümlü olarak kullandığı ve bu durumun öğrenciler arasında kavgaların çıkmasına ve öğrenciler arasında istenmedik sohbetlerin gerçekleşmesine neden olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

BT sınıflarındaki internet bağlantısının genellikle yeterli olduğu fakat MEB'in uyguladığı filtrelemeyen dolayı bağlantı hızının düştüğü görülmektedir. Buna karşın bazı okullarda internet bağlantısının bulunmadığı ve bu konuda okul yönetiminin herhangi bir şey yapmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

BT sınıfında yaşanan teknik sorunların çözümünde en büyük rolü BT öğretmenleri üstlenmektedir. Öğretmenler karşılaşılan teknik sorunları öncelikle kendileri çözmeye çalışmakta, çözemedikleri durumlarda ise okulun çalıştığı teknik servisten yardım istemektedir. Donanım sorunları, okulun maddi imkansızlıkları nedeniyle ya geç çözülmekte ya da hiç çözülememektedir.

Okul Kültürü ve Yönetim Alanı

Çalışma sonucunda BT Öğretmenlerinin, okulda öğretmenlik görevleri dışında birçok görev ve sorumlulukları olduğunu sonucuna varılmıştır. Bunlar arasında; formatörlük, okuldaki tüm bilgisayarların donanım ve yazılım bakımı, okulun tüm teknolojik araçlarının bakımı ve diğer öğretmenlere bilgisayar konusunda destek gibi teknik görevler bulunmaktadır. Bu görevlerin yanı sıra sosyal etkinliklerde görev alma, idarenin bilgisayar işleri ile okulun evrak işleri, okul web sitesinin hazırlanması, nöbet görevi, tören ve kutlamaların organizasyonu, öğretmenlere materyal konusunda destek olma, okul gazetesi hazırlama, BT sınıfını sürekli açık tutma gibi görevler bulunmaktadır. Topuz (2010), yaptığı çalışma sonucunda BT öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğinin yanında teknik personel veya idari personel olarak görüldüğü sonucuna varmıştır. Bu açıdan sonuçlar benzerlik göstermektedir.

Çalışma sonucunda BT dersi öğretmenlerinin kurum içerisinde net bir görev tanımlarının olmadığı, daha çok okulun teknik servisi olarak görüldüğü saptanmıştır.

Bunun nedenleri arasında öğretmenlerin ve idarecilerin teknolojik anlamda zorlanması, BT dersi öğretmenlerinin okulun her türlü teknik sorununu çözmek zorunda olduğu düşünülmektedir. Ayrıca BT dersinin seçmeli olması ve ders saatinin az olması BT dersi öğretmenlerinin boş zamanlarının olmasına ve önemsiz bir dersin öğretmeni olarak görülmesine neden olmaktadır. Okay (2007)'ın yaptığı çalışmada ulaştığı BT öğretmenlerinin görev tanımının tam olarak anlaşılmadığı sonucu, bu bulgularla örtüşmektedir. BT dersi öğretmenlerinin görev tanımlarının net olmamasından kaynaklanan bir başka problem ise okul yönetimi ve diğer öğretmenlerin kendilerine olan bakış açılarıdır. İdareciler, BT dersi öğretmenlerine okulun her türlü teknik problemlerini çözme ile diğer öğretmenlere teknolojik anlamda destek sağlama görevlerini yüklemektedir. Teknik ve bilgisayar bilgisi eksik olan idareci ve öğretmenlerin eğitimi BT dersi öğretmenlerinin görevi olarak algılanmaktadır. Okuldaki diğer branş öğretmenleri ise BT Öğretmenlerinden kendilerinin kişisel işlerini yapmalarını beklemektedirler. Özoğul (2006)'un yaptığı çalışmada ulaştığı, diğer öğretmenlerin ek iş istemeleri BT öğretmenlerinin iş yükünü arttırdığı sonucu elde edilen bu sonuçlarla benzerlik göstermektedir. Bununla birlikte, BT öğretmenlerinin bir kısmının bu tarz problemler yaşamadığı görülmektedir. İdareciler ve öğretmenler, BT dersi öğretmenlerini önemsemekte ve teknolojik her konuda fikirleri almaktadırlar. Bu farklı görüşler, okul yönetimleri ile diğer branş öğretmenlerinin BT dersini önemsemesinden ve bilgisayarı bir eğitim aracı olarak kullanmalarından kaynaklanmaktadır. Topuz (2010)'a göre de, BT öğretmenleri okul yöneticileri tarafından teknik servis, teknik eleman, bilgisayarlı ya da tamirci olarak algılanmaktadır. Yöneticilerin, BT öğretmenlerinin okuldaki görev tanımlarını tam olarak bilmedikleri belirlenmiş, buna bağlı olarak da öğretmenlere ders dışı birçok görev ve sorumluluk yükledikleri sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca BT öğretmenleri, okul yöneticilerinin bilgisayarı eğitim aracı olarak çok fazla kullanmadıklarını ve bu nedenle bilgisayarlı eğitimin önemini kavrayamadıklarını belirtmişlerdir.

BT dersi öğretmenleri, BT dersinin sevilmesinden dolayı normal bir ders öğretmeni olarak görülmektedirler. Fakat dersin karnede notunun olmaması nedeniyle BT dersi

bazı öğrenciler tarafından önemsenmemektedir. Topuz (2010), öğrencilerin BT öğretmenlerini sürekli bilgisayar tamir ederken görmelerinden dolayı öğretmenden çok tamirci, bilgisayarıcı, teknik servis olarak gördükleri; BT dersini ise notunun olmamasından dolayı önemsemedikleri sonucuna ulaşmıştır.

BT dersi öğretmenlerinin velilerin kendilerine olan bakış açıları hakkındaki görüşleri karşılaştırıldığında bazı farklılıkların olduğu görülmektedir. BT öğretmenleri, dersin gerekli olduğunu düşünen veliler tarafından saygı görmektedir. Buna karşın dersin notla değerlendirilmemesi ve BT dersinin SBS'ye yönelik bir ders olmaması nedeniyle BT Öğretmenleri, veliler tarafından önemsenmemekte hatta tanınmamaktadırlar. Bu sonuç Topuz (2010)'un yaptığı çalışmada ulaştığı BT dersinin not değerinin olmamasından dolayı öğretmenlerin velilerin gözünde önemsiz öğretmen olarak algılandığı sonucu ile benzerlik göstermektedir.

Yaşanılan bu problemlerin temelinde BT Öğretmenlerinin görev tanımlarının net olmaması bulunmaktadır. Bu bağlamda BT Öğretmenlerinin görev ve sorumluluklarının yoruma açık olmayacak şekilde net olarak belirtilmesi gerekmektedir. Ayrıca formatörlük görevi isteğe bağlı olarak yürütülmelidir.

Yazılım/donanım güncellenmesi ve temini gibi konularda okul yönetimlerinin tutumunun, maddi imkanlar yeterli olduğu sürece olumlu olduğu görülmektedir. Okay (2007) BT öğretmenleriyle yaptığı çalışmada ekonomik nedenlerden dolayı okul yöneticilerinin yeni ve güncellenmiş teknolojiyi alamadığı sonucuna ulaşmıştır. Bu açıdan elde edilen sonuçlar benzerlik göstermektedir.

ÖNERİLER

Araştırma sonucunda elde edilen sonuçlara dayanarak okullarda bilişim teknolojileri öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunları çözüme ulaştırabilmek için bazı öneriler geliştirilmiştir. Bu öneriler;

- BT dersi zorunlu dersler kapsamına alınarak haftalık ders saati arttırılmalıdır.

- Dersin öğrenciler ile veliler tarafından ciddiye alınması ve öğrenci performansının değerlendirilebilmesi amacıyla BT dersi notla değerlendirilmelidir.
- BT öğretim programındaki amaç/kazanımlar, bölgesel farklılıklar ve güncel gelişmeler göz önünde bulundurularak yeniden düzenlenmelidir.
- BT sınıflarının fiziki şartları iyileştirilmeli, bilgisayarların yazılım, donanım ve alt yapı ihtiyaçları karşılanmalıdır. İllerde, BT öğretmenlerinin her türlü ihtiyacını (donanım-yazılım) karşılayacak bir AR-GE birimi geliştirilmelidir.
- BT öğretmenlerine yönelik istekleri doğrultusunda, alanında uzman kişiler tarafından hizmet içi eğitim faaliyetleri düzenlenmelidir.
- BT öğretmenlerine teknik alanda destek verecek teknik personel görevlendirilmelidir.
- Okul yönetimi ve öğretmenlerin BT öğretmenini, okulun tüm teknik işlerinden sorumlu kişi olarak görmesini engellemek amacıyla BT öğretmenlerinin görev ve sorumlulukları net bir şekilde belirtilmelidir.
- Formatörlük görevi isteğe bağlı olmalı ve BT öğretmenleri formatörlük görevini yapmaya zorlanmamalıdır.
- Okul yöneticileri ve öğretmenler, teknolojinin eğitimde kullanılması konusunda eğitilmelidir.
- BT öğretmenlerinin kişisel-mesleki alan ile öğretim alanında yaşadığı sorunlar göz önünde bulundurularak üniversitelerin ilgili fakültelerinin bilgisayar ve eğitim bilimleri alanlarına yönelik ders içerikleri güncellenmelidir. Böylece üniversite ile MEB arasındaki kopukluk giderilmelidir.
- Fatih projesinin uygulanması sürecinde bilişim teknolojileri dersine ve öğretmenlerine yer verilmemesi, bu projenin amaçlarına ulaşmasında zorluklar yaşanmasına neden olacaktır. Projenin amacına ulaşması kapsamında, bilişim teknolojileri dersinin içeriği zenginleştirilmeli ve bilişim teknolojileri dersi diğer derslerle koordineli olarak yürütülmelidir. Ayrıca, öğrencilerin ve diğer öğretmenlerin bu projeye hazır hale getirilmesi amacıyla bilişim teknolojileri öğretmenleri bu süreçte aktif olarak rol almalıdır.

KAYNAKLAR

- Akkoyunlu, B. (1998). Eğitimde teknolojik gelişmeler. B. Özer (Ed.) *Çağdaş Eğitimde Yeni Teknolojiler içinde* (s. 3-12). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları
- Çalık, D. ve Çınar, Ö. P. (2009). Geçmişten günümüze bilgi yaklaşımları, bilgi toplumu ve internet. *XIV. Türkiye’de İnternet Konferansı (İNET-TR ’09)*. İzmir: Ege Üniversitesi
- Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü (2005). Tarihçesi. Ankara: Yazar
- Er, K. F. (2007). *İlköğretim bilgisayar dersi programına ilişkin öğretmen görüş ve beklentileri: bir durum çalışması, Çanakkale ili örneği*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Çanakkale 18 Mart Üniversitesi, Çanakkale.
- Erdoğan, M., Kurşun, E., Şişman, G.T., Saltan, F., Gök, A. ve Yıldız, İ. (2010). Sınıf yönetimi ve sınıf içi disiplin problemleri, nedenleri ve çözüm önerileri üzerine nitel bir araştırma: bilişim teknolojileri dersi örneği. *Kuramdan Uygulamaya Eğitim Bilimleri – Educational Sciences: Theory & Practice*, 10 (2), 853-891.
- Kıyıcı, M. ve Kabakçı, I. (2006). BÖTE bölümü mezunu bilgisayar öğretmenlerinin ilk çalışma yıllarında karşılaştıkları sorunların belirlenmesi. *VI. Uluslararası Eğitim Teknolojileri Konferansı Bildiri Kitapçığı*, 2, 997-1002
- Karal, H., Reisoğlu, İ. ve Günaydın, E. (2010). İlköğretim bilişim teknolojileri dersi öğretim programının değerlendirilmesi. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3 (38), 46-64
- Karal, H. ve Timuçin, E. (2010). Bilgisayar ve öğretim teknolojileri öğretmenliği bölümleri mezunların sorunları ve çözüm önerileri. Panel raporu. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi [Educational Administration: Theory and Practice], 16 (2), 277-299
- Marmara Üniversitesi (2007). *Bilgisayar ve öğretim teknolojileri öğretmenliği bölümü genel bilgiler*. Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Web site: <http://aef.marmara.edu.tr/bolum/121208/sayfa/1386/genel-bilgiler> adresinden 20 Aralık 2011 tarihinde edinilmiştir.
- MEB (2003). İlköğretim Kurumları Yönetmeliği. http://mevzuat.meb.gov.tr/html/225_0.html adresinden 27 Ekim 2011 tarihinde indirilmiştir.
- MEB (2006). Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Karar No. 347 Ankara.
- MEB (2010). Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Karar No. 75 Ankara.

- Okay, A. (2007). *Bilgisayar öğretmenlerinin okulda karşılaştıkları sorunların belirlenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Balıkesir: B.A.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü
- Özoğul, P. (2006). *Bilgisayar öğretmenlerinin meslek yaşamlarında karşılaştıkları sorunlar: Eskişehir ili örneği*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir
- Topuz, A. C. (2010). *Bilgisayar öğretmenlerinin meslek hayatında karşılaştıkları sorunlara yönelik nitel bir araştırma*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul
- Uşun, S. (2004). *Bilgisayar Destekli Öğretimin Temelleri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri (7. baskı)*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- YÖK (1998). *Eğitim fakülteleri öğretmen yetiştirme programlarının yeniden yapılandırılması raporu*. Ankara. (Mart, 1998).

SUMMARY

Information Technologies teachers graduated from CEIT department have been currently faced with the difficulties due to limited number of the course hours in the schools, having not clear job description, principals' and other teachers' perceptions, and also being responsible for the technical issues in the schools (Kıyıcı & Kabakçı, 2006). Furthermore, they encountered with series of students' misbehaviors in IT classes because of the place of the courses in the schooling curriculum (Er, 2007; Erdogan et al., 2010). In this regard, the purpose of the study is to reveal primary school information technologies teachers' problems with the areas of personal-professional, teaching, technical, school management and culture; the reasons of their problems and their solutions to deal with these problems. This study was designed as a qualitative study in which 15 primary school information technologies teachers working in Antalya's central districts of Muratpaşa, Konyaaltı and Kepez in the academic year of 2011-2012 participated. The semi structured interview schedule consisting of two parts and a total of 24 questions developed by the researcher and used for data collection. Prior to preparing the questions in the instrument, literature on the same subject reviewed first and later the common problems emerged from these studies were

revealed. Four main dimensions associated with the problems were observed to be inherent in the previous studies such as personal-professional, teaching, technical, school management and culture. The questions were designed considering these four main dimensions. Having prepared the questions, the experts were consulted to obtain their opinions on the coverage / content of the questions. After the final adjustments, the interviews were done individually with the teachers in the school environment at the scheduled time. Data collected by audio recording were transcribed verbatim. One of the transcripts selected randomly was coded by two researchers to ensure the consistency between the coders. This process also guaranteed the inter-rater reliability. Then, all transcripts were subjected to content analyses; that was coded by the first author of the paper. The codes emerged from the analysis was categorized under four main dimensions (themes) across problems, reasons and solutions. The results indicated that basic reasons of problems were place and structure of the lesson in the curriculum, classroom environment, lack of hardware, number of students in the classroom, lack of a clear job definition, misperceptions by the school management, other teachers, students and parents. The teachers suggested restructuring the ICT lesson in the curriculum, improvement in classroom environment and hardware, and clearer job description of information technologies teachers.